УДК 316

Г. І. Равлюк
ORCID iD 0000-0002-6915-7538

ПСИХОСЕМАНТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДІ ПРО СІМ'Ю

У статті представлені результати психосемантичного дослідження соціальних уявлень молоді про сім'ю. Результати дослідження соціальних уявлень молоді про шлюбні стосунки представлені у вигляді факторної структури.

Стверджується, що отримана факторна структура з одного боку відображає конструктивні соціальні уявлення про інститут сім'ї, втілені в культурних традиціях, прагматичних і раціональних настановленнях, а з іншого – деструктивні соціальні уявлення про інститут сім'ї, які представлені в неадекватних ролевих та інфантильних очікуваннях, авторитарних та інфантильних установках.

Ключові слова: інфантильні та авторитарні шлюбні настановлення; психосемантичне дослідження; сім'я; соціальні уявлення; шлюб.

Вступ. Хоча сімейні та шлюбні стосунки належать до глибинних архетипів культури, вони змінюються під впливом особливостей сучасного життя. Ці зміни вносять у сімейні стосунки елементи суспільного прогресу, оскільки часто руйнують застарілі шкідливі стереотипи про статеві-рольові обмеження чоловіків та жінок, про авторитарне ставлення до дітей та інші. Однак далеко не всі сучасні нововведення у сімейних стосунках є безпечними для подружжя та для майбутнього їхніх дітей.

Мета статті: визначити факторну структуру соціальних уявлень молоді про сім'ю в сучасному соціокультурному просторі та з'ясувати співвідношення наявних в соціумі експектацій щодо шлюбу та сім'ї.

Факторна структура соціальних уявлень молоді. Дослідників в гуманітарних науках досить часто цікавлять питання наповнення семантичного базису повідомлення конкретним соціокультурним змістом. Найбільш відомим представником цього напрямку є французький вчений Ролан Барт, який акцентував увагу не на передачі інформації, а на процесах продукування смислу, що призвело до дослідження проблематики соціального несвідомого, прихованих смислів в текстах. Вагомий внесок в розвиток семантики зробили вітчизняні вчені М. М. Бахтін, Л. С. Виготський, Ю. М. Лотман, О. А. Потебня. Таким чином, психосемантичний підхід передбачає дослідження структурних, функціональних і змістовних особливостей соціальних настановлень з опорою на особливості домінуючої на певному рівні форми знакового опосередкування.

Нами було розроблено психосемантичну анкету, в яку були закладені такі індикатори: сучасні соціальні уявлення про сім'ю, зріла конструктивна позиція, українські приказки про сім'ю і шлюб, ірраціональні вірування, індикатори авторитаризму.

У дослідженні взяли участь 452 випробуваних 17-24 років, із них 219 осіб – чоловічої статі, 233 особи – жіночої; 251 особа проживає з батьками, 201 особа живе окремо; 385 осіб – студенти, 67 осіб – працююча молодь.

Опитування проводилося в м. Києві та Київській області, м. Івано-Франківську та Івано-Франківській області, м. Чернігові та Чернігівській області. Серед них 275 обстежуваних проживають у місті, 40 – у селищі, 128 – у селі.

Респондентам пропонувалась анкета складена з 43 тверджень, які відображають зрілу конструктивну позицію, ірраціональні вірування, індикатори авторитаризму щодо соціальних уявлень про шлюбні стосунки. Крім цього в анкету були включені 16 українських прислів'їв, які містять типові патерни відносин у сім'ї.

Факторизацію показників ми провели з використанням моделі головних компонент, за допомогою якої вираховуються власні вектори (фактори), а власні значення характеризують дисперсію за факторами.

Задля кращої інтерпретації даних восьми-факторної структури ми використали варімакс-обертання Г. Кайзера – один із методів аналітичного обертання факторів, який дає змогу присвоїти змінній найбільше навантаження в межах одного фактору (Наследов А. Д., 2004, с. 265). Таким чином, ми отримали восьмивимірний інваріативний підпростір загальних факторів

Використовуючи факторний аналіз, ми згрупували показники, які мають внутрішні взаємозв'язки, а також виявили міру цих зв'язків. Сумарна дисперсія за результатами факторного аналізу дорівнює 64,6%. У результаті виділилися такі фактори.

Репрезентативність вибірки обґрунтовано статистичною вірогідністю результатів та дотриманням кількісного співвідношення обстежуваних однорідних груп (Наследов А. Д., 2004, 3, с. 20-22).

Перший фактор (вклад у сумарну дисперсію 13,5 %) «Неготовність сімейної системи до при-

йняття нової людини» містить такі показники: свекруха на печі – що собака на мотузці (0,70); не жалій тещиною добра, колупай масло до дна (0,66); хто жінці волю дає, той сам себе б'є (0,62); хоч би за вола, аби дома не була (0,60); бійся тестя багатого, як чорта рогатого (0,58); як жінка верховодить, так чоловік по сусідах ходить (0,54); сам чорт не пізнає, яка з дівчини вийде молодиця (0,50); нема чорта в хаті – прийми зятя (0,46); не біда, що чорна, аби проворна (0,43).

Перший фактор увібрав у себе прислів'я, які відображають протистояння двох сімейних систем – нової молоді сім'ї та батьківської. Батьківська сімейна система, як сталий «інструмент», звично працююча, дещо конформна, не готова прийняти нову людину. Нова, щойно створена сім'я з недовірою сприймає батьківську, проте охоче використовує їхні матеріальні ресурси.

Новий член великої родини сприймається як загрозливий, адже й інфернальна фігура чорт не знає яка з дівчини вийде молодиця. Інфернальний ореол має і багатий тесть, якого порівнюють з рогатим чортом, і зять, який з'являється у хаті-родині, яка до цього моменту, напевно, не мала проблем.

Така «інфернальна заангажованість» відображає страхи з обох боків. Новій людині страшно входити у вже сформовану систему, а сталий конструкції складно і страшно прийняти молоду людину.

Обидві системи – стала й нова, обирають різні стратегії вирішення цієї ситуації. Так, оцінюючи поведінку свекрухи, як собаки на мотузці, молода жінка враховує ризики, проте знецінює свекруху, її можливі поради або впливи. Бо що ж ти візьмеш із собаки на мотузці? Вочевидь, увесь час злої.

Молода жінка прагне створити власну сім'ю: «Хоч би за вола, аби дома не була». Можна припустити різні причини такого бажання, наприклад, нестерпні умови у власній батьківській родині. Проте прагнення мати власну сім'ю безумовне.

Молодий чоловік також зважає на ризики від тестя, особливо, якщо він багатий. У такій ситуації доволі складно встановити зв'язок та розвивати стосунки, тому переваги надаються умілому використанню матеріальних ресурсів жінчиної родини.

Крім того, чоловіку потрібно «встановити порядок» і у власній родині, аби «не ходити по сусідах» та не «бити самого себе».

Батьківська стала система більш однотайна та менш диференційована у сприйнятті нового члена родини. І чоловік і жінка визнають, що «сам чорт не пізнає, яка з дівчини вийде молодиця» та «нема чорта в хаті – прийми зятя». І для чоловіка, і для жінки, вочевидь, такі зміни є болісними, непередбачуваними, інфернально відтіненними. Вони обидва згодні й на негарну невістку, аби працювати: «не біда, що чорна, аби проворна». Можливий позитив вони вбачають у тому, що в родині з'явиться ще одна пара робочих рук або додатковий зарібок тощо.

Отже перший фактор відображає проблеми взаємовідносин двох сімейних систем – нової, щойно створеної та сталої батьківської, і неготовність сімейної системи до прийняття нової людини.

До **другого фактору** (вклад у сумарну дисперсію 11,5 %) «Соціальні уявлення молоді про дошлюбні передумови» увійшли такі показники: перед тим, як одружитися, хлопець має здобути певний сексуальний досвід (0,59); багатовікові принципи, засновані на цнотливості, сталяться сьогодні під сумнів (0,58); сучасній молодій людині, як хлопцю так і дівчині, без дошлюбного сексу одружитися доволі складно (0,56); не зважаючи на підвищення активності сучасних жінок, чоловік все одно має заробляти більше за жінку (0,46); у сучасних умовах до того, як взяти шлюб, молода людина має зробити кар'єру і забезпечити себе матеріально (0,46); для того, щоб сімейне життя було заможним, гроші мають заробляти і чоловік і жінка (0,42).

Другий гомогенний фактор увібрав уявлення сучасної молоді про необхідність дошлюбного досвіду. Молодь вважає за необхідне мати дошлюбний сексуальний досвід і, навіть, зазначає, що без дошлюбного сексу одружитися доволі складно як хлопцю так і дівчині. Багатовікові традиції, засновані на цнотливості, в уявленнях молоді нівельовані та знеціненні. Складається враження ніби молоді необхідно себе випробувати та мати досвід.

Другий наріжний камінь передшлюбного досвіду – побудова успішної кар'єри та накопичення матеріальних статків. Для того аби створити сім'ю, людина повинна мати серйозний ґрунт під ногами у вигляді певного соціального та матеріального статусу. При цьому питання особистісної, соціальної зрілості, відповідальності ігнорується.

Чутливий момент соціальних уявлень сучасної молоді про сім'ю – рівень заробітку чоловіка та жінки. Молодь прагне аби добре заробляти обидва члени родини, проте рівень доходу чоловіка повинний бути більший. Новий соціально прийнятний «стандарт гендерної рівноваги» сучасної молоді полягає в тому аби добре заробляли обидва члени родини, проте чоловік повинен отримувати більш високий дохід ніж жінка. За таких умов варіативність, зумовлена запитами родини, особливостями власне членів сім'ї або життєвої ситуації тощо, по суті виключається.

Отже до обов'язкових передумов вступу молоді у шлюб є наявність сексуального досвіду, побудова кар'єри та достатній матеріальний рівень. При цьому чоловік повинен заробляти більше за дружину. Дошлюбні передумови акцентовані на сенсах матеріальної відповідності, а не соціальної зрілості або особистісної готовності.

Третій фактор (вклад у сумарну дисперсію 9,2 %) «Прагматично-раціональні шлюбні настанови» включає показники: сиди до сивої коси, а за ледащо заміж не йди (0,70); краще в ставку потопати,

як з нелюбом шлюб узяти (0,62); збудуй хату з лободи, а в чужу не веди (0,55); з краси не пити роси (0,54); жінка не черевик – з ноги не скинеш (0,46); дай серцю волю – заведе в неволю (0,40).

Цей гомогенний фактор увібрав прислів'я, які згідно з ідеями О. А. Ліщинської про соціокультурний імунітет, виконують функції культурних запобіжників проти деструктивних впливів та настанов (Ліщинська О. А., 2013). Запобіжники попереджають про негативні наслідки шлюбу з ледащо (напевно маються на увазі узалежнені стосунки з інфантильною, незрілою людиною), нелюбом (партнери повинні поділяти одні цінності, розуміти, бути приємними один одному тощо). Народна мудрість акцентує увагу на важливості жити окремо (збудуй хату з лободи, а в чужу не веди), як чиннику гармонійних взаємовідносин у родині, збереженні міжпоколінних конструктивних зв'язків.

Краса не є обов'язковим елементом вступу у шлюб та не гарантує гармонії в сімейних стосунках (з краси не пити роси).

А от відповідальність за власні вибори є надзвичайно важливим фактором, адже «жінка не черевик – з ноги не скинеш». Тому беручи шлюб, потрібно подумати, чи зможеш ти ціле життя прожити з однією людиною.

До культурних запобіжників проти можливих деструктивних проявів є настанова на прагматичні, раціональні вибори. Народна мудрість попереджає і проти суто прагматичного вибору (краще в ставку потопати, як з нелюбом шлюб узяти), і проти суто чуттєвого (дай серцю волю – заведе в неволю). В усьому повинна бути міра, здоровий глузд, відповідність.

Отже, прагматично-раціональні шлюбні настанови виконують функції культурних запобіжників проти можливих деструктивних проявів. Ці настанови спонукають молоду людину до відповідальних, зрілих, суб'єктивних виборів.

Четвертий фактор (вклад у сумарну дисперсію 9,1 %) «Знецінення сімейної системи» містить показники: людина має право на щастя навіть якщо це одностатевий шлюб (0,63); сучасна жінка може народити дитину для себе і без шлюбу, оскільки бути мамою-одиначкою тепер зовсім не соромно, натомість є вагома соціальна підтримка (0,50); сучасним молодим людям зовсім не обов'язково реєструвати свої стосунки, процедури укладання шлюбу безнадійно застаріли (0,40); невесело в світі жити, як нема кого любити (0,41); поширення гомосексуалізму становить загрозу суспільній безпеці, оскільки призводить до поширення епідемії СНІДу (-0,70).

Цей фактор відображає процеси розмивання інституту сім'ї у соціальних уявленнях молоді. Прагнення до щастя, задоволення ніби засліплює людину, легалізуючі будь-які її бажання. Якщо це не соромно, то тепер можна бути мамою-одиначкою та не реєструвати стосунки. Проте разом із

відкиданням формальних процедур, молода людина відкидає відповідальність за власні вчинки, не враховуючи наслідки безбатьківщини, легкості вступу у стосунки та зміни партнера, ризиків об'єктивних стосунків тощо.

Любовні взаємовідносини набувають функцій фетишу, адже «невесело в світі жити, як нема кого любити». Задоволення потреби набуває першочергового значення, провокуючи побудову об'єктивних відносин.

По суті цей фактор є гомогенним, адже на від'ємному полюсі знаходиться лише один індикатор. Проте він вказує на можливі наслідки розмивання інституту сім'ї. Так соціальні уявлення молоді про шлюбні стосунки містять побоювання, що поширення гомосексуалізму становить загрозу суспільній безпеці, оскільки призводить до поширення епідемії СНІДу.

Отже четвертий фактор відображає процеси розмивання інституту сім'ї, знецінення сімейної системи, легалізацію гіпертрофованих потреб, зняття заборон, актуалізації безвідповідальної позиції, переважання об'єктивних взаємовідносин тощо.

До п'ятого фактору (вклад у сумарну дисперсію 7,6 %) «Культурні традиції в стосунках у шлюбі» входять показники: традиційно для української культури любов ніколи не сприймалася як отримання фізичного задоволення (0,64); можна погодитися з позицією багатьох сучасних жінок, що штамп у паспорті чоловіка біля жінки не утримає (0,53); шкідливими для масової свідомості є поширення ідей спрямованих проти дітонародження (0,50); любовна пристрасть, сексуальна розгнужданість у народі ніколи не заохочувалися, вони відносилися до роду одержимості, безумства, розпусти (0,47); у житті ніколи не буде спеціального часу для кохання, шлюбу і народження дітей, тому треба наважуватися на це попри всю зайнятість та всі труднощі (0,45); багатовікові принципи, засновані на цнотливості, ставляться сьогодні під сумнів (0,40).

П'ятий фактор увібрав у себе конструктивні настанови щодо відносин у шлюбі. Українська культурна традиція не пропагує отримання фізичного задоволення, сексуальну розгнужданість, розпусту. Вона налаштовує людину на побудову суб'єктивних взаємовідносин (бо не штамп тримає чоловіка біля жінки), відповідальне ставлення до кохання, шлюбу і народження дітей (адже у житті на це ніколи не буде спеціального часу), розвиток духовності (адже любов це не фізичне задоволення, а щось набагато більше) тощо.

Культурні традиції стосунків у шлюбі окреслюють відпрацьовану та надійну схему розвитку сім'ї та її наступних поколінь. Структурована ієрархія сімейних цінностей зобов'язує поважати та розуміти один одного. Звичайно, у таких сім'ях родичі зможуть домовлятися та конструктивно координувати як власні так і спільні дії, що забезпечить розвиток кожного окремо і системи в цілому.

Діти будуть рости з адекватною самооцінкою та умінням побудови взаємовідносин. Рівень стресостійкості членів такої родини повинний бути доволі високим, а отже й рівень їхнього виживання.

У таких сім'ях не буде різкого зниження народжуваності у зв'язку із економічними, соціальними або політичними колізіями. А сформоване відношення до любові та сексуальної розгнужданості убезпечить від ризикованих експериментів або пошуків, надасть кращого розуміння себе та власних потреб.

Отже, культурні традиції стосунків у шлюбі, виконують функції збереження та розвитку як окремого члена сім'ї так і всієї родини. Вміщуючи багатовіковий родинний досвід, культурні традиції пропонують відпрацьовану та надійну схему розвитку сім'ї та її наступних поколінь.

Шостий фактор (вклад у сумарну дисперсію 5,6 %) «Рольові очікування в шлюбних стосунках – інфантильні очікування щодо функціонування сімейної системи» охоплює показники: напевно, якщо жінка заробляє більше за чоловіка, то сім'ї не буде (0,69); якщо в сім'ї мати є основним годувальником, то діти гірше засвоюють цінності, норми і мораль суспільства (0,59); для того, щоб сімейне життя було заможним, гроші мають заробляти і чоловік і жінка (-0,41); справедливою є позиція чоловіка, який наполягає, що одружився зі своєю жінкою, а не з її родиною (-0,42); сім'я має найбільший вплив на виховання дітей, їхнє психологічне і фізичне здоров'я, щастя та моральні цінності і моделі поведінки (-0,54).

Індикатори позитивного полюсу фактору відображають перекладання відповідальності за сімейне благополуччя, якості виховання та соціалізації дітей на чоловіка. Позитивний полюс «рольові очікування в шлюбних стосунках» утримує інфантильну жіночу позицію відносно чоловіка та його функцій у сім'ї, вимоги специфічної чоловічої домінантності. Чи буде щасливою така родина? Однозначно можна припустити, що в цій сім'ї будуть проблеми та невиправдані очікування.

Від'ємний полюс шостого фактору відображає інфантильні очікування щодо функціонування сімейної системи. Індикатори полюсу вказують на звуження відповідальності за виховання дітей лише до сім'ї, нівелюючи усі інші чинники, як і вибір самої дитини. Іншою тенденцією є обмеження та неврахування впливів на дружину, переривання конструктивного функціонування родинних зв'язків жінчиною батьківської родини.

Якщо позитивний полюс утримує нестачу чоловічої домінантності, то від'ємний полюс містить маніпулятивний чоловічий вплив, бажання чоловіка зменшити інші впливи на жінку.

Безумовно соціальні уявлення обох полюсів є деструктивними та руйнуючими для функціонування родини. Оскільки індикатори позитивного полюсу

відображають потребу гіперболізованої чоловічої постаті, індикатори від'ємного полюсу актуалізують маніпулятивну обмежувальну чоловічу позицію.

Сьомий фактор (вклад у сумарну дисперсію 4,2 %) «Авторитарні уявлення щодо функціонування сімейної системи» містить показники: кожній жінці і кожному чоловікові в суспільстві належить зробити свій вибір щодо сім'ї, але треба пам'ятати, що від цього вибору врешті-решт залежатиме не тільки життя двох людей, але ціле життя на землі (0,61); справжнє щире кохання здатне перемогти все: і алкоголізм, і наркотичну залежність, і кримінальні схильності (0,50); мабуть, немає нічого більш підлого, ніж людина, яка не відчуває велику любов, вдячність і пошану до своїх батьків (0,49); цілком зрозумілою є думка сучасних батьків, що молоді треба матеріально підтримувати і після одруження (0,44); невесело в світі жити, як нема кого любити (-0,48).

Сьомий гомогенний фактор увібрав авторитарні, узалежнювальні уявлення про функціонування родини. Гіпервідповідальна позиція людини, якій притаманні ці уявлення, приховує параноїдальну велич. Спотворене тестування реальності такої особи дозволяє їй вважати, що «справжня любов» здатна перемогти і залежність і кримінальні схильності.

Фактор відображає різні варіанти узалежнювання такою особою інших членів родини: алкогольна, наркотична залежність, кримінальні проблеми, матеріальна підтримка (навіть, якщо діти вже виросли та створили власну сім'ю). З великою ймовірністю можна прогнозувати, що в сім'ях таких осіб будуть з'являтися діти з різними залежностями. Оскільки один з батьків (або обидва) мають з цього хоч і вторинну, але надійну вигоду.

Почуття провини, яке характерне для переживання параноїдальної особи, втілено у її почуттях відносно її власних батьків. Напевно, дружину або чоловіка та власних дітей, ця особа сприймає об'єктно і таких почуттів не допускає до рівня усвідомлення.

Отже сьомий фактор увібрав авторитарні уявлення щодо функціонування родини, які мають узалежнювальні функції. З великою ймовірністю можна прогнозувати наявність членів родини цієї особи, які мають різного роду залежності.

Восьмий фактор (вклад у сумарну дисперсію 3,9 %) «Авторитарно-інфантильні настанови щодо функціонування сімейної системи» включає такі індикатори: що найбільше потрібно молоді, так це сувора дисципліна (0,52); слухняність і пошана до авторитету – найважливіші чесноти, яким повинні навчитися діти (0,46); довірливість часто обертається неповагою (0,42); щоб там не казали, але усі чоловіки зраджують (0,40); справжнє щире кохання здатне перемогти все: і алкоголізм, і наркотичну залежність, і кримінальні схильності (0,40).

Авторитарні уявлення щодо функціонування сім'ї можуть виконувати різні деструктивні функції.

Так авторитарні уявлення, які увібрав сьомий фактор, мають узалежнювальні якості. Натомість авторитарні твердження, які склали восьмий фактор мають інфантильні функції стримування, підкорення та збереження наявної родини. Напевно, носієм цих ідей є жінка, адже за її думкою усі чоловіки зраджують. Таке суворе упередження та його трансляція молоді може, наприклад, утримувати молоду дочку від заміжжя та сімейну систему від змін.

Особа, яка втілює таку «ідеологію» прагне до некритичного сприйняття, слухняності, пошани. За її впевненою оцінкою, молоді потрібна строга дисципліна, а слухняність і пошана – найважливіші чесноти. Такий стиль виховання полегшує керування та маніпуляцію вже дорослими дітьми.

Твердження «справжнє щире кохання здатне перемогти все: і алкоголізм, і наркотичну залежність, і кримінальні схильності» і у цьому факторі набрало достатньої ваги. А отже і в цій сімейній системі можна зустріти особу, яка тяжіє до залежності.

Восьмий фактор відображає авторитарні та інфантильні настанови щодо функціонування сімейної системи. Деструктивними функціями, які виконують такі уявлення та настанови є стримування, підкорення та збереження наявної родини.

Висновки. Отже, за результатами факторизації результатів дослідження соціальних уявлень молоді про шлюбні стосунки ми отримали наступну структуру: «неготовність сімейної системи до прийняття нової людини»; «соціальні уявлення молоді про дошлюбні передумови»; «прагматично-раціональні шлюбні настанови»; «знецінення сімейної системи»;

«культурні традиції в стосунках у шлюбі»; «рольові очікування в шлюбних стосунках – інфантильні очікування щодо функціонування сімейної системи»; «авторитарні уявлення щодо функціонування сімейної системи»; «авторитарно-інфантильні настанови щодо функціонування сімейної системи».

Отримана факторна структура відображає конструктивні соціальні уявлення щодо інституту сім'ї, які втілені в культурних традиціях, прагматичних та раціональних настановах та деструктивні соціальні уявлення щодо інституту сім'ї, які представлені в неадекватних рольових та інфантильних очікуваннях, авторитарних та інфантильних настановах.

Культурні традиції та прагматичні і раціональні шлюбні настанови виконують функції культурних запобіжників проти можливих деструктивних проявів та збереження й розвитку як окремого члена сім'ї так і всієї родини. Вміщуючи багатовіковий родинний досвід, культурні традиції пропонують відпрацьовану та надійну схему розвитку сім'ї та її наступних поколінь. А прагматичні настанови спонукають молоду людину до відповідальних, зрілих, суб'єктних виборів.

Натомість неадекватні рольові та інфантильні очікування, авторитарні та незрілі настанови, неадекватні уявлення про дошлюбний досвід знецінюють значення родини, розмивають інститут сім'ї, легалізують задоволення гіпертрофованих чуттєвих потреб, спонукають особу до різного роду залежностей і врешті-решт розбещують особу та руйнують будь-яке майбутнє родини.

Література

1. **Дубровский С. А., Зейгер Е. М., Френкель А. А.** Факторный анализ. Методы и приложения / С. А. Дубровский, Е. М. Зейгер, А. А. Френкель // Многомерный статистический анализ в социально-экономических исследованиях. – М.: Наука, 1974. – 417 с. – С. 268.
2. **Ліщинська О. А.** Інформаційно-психологічна безпека: концепція соціокультурного імунітету / О. А. Ліщинська / Монографія. – Івано-Франківськ: фоп Кузів Б.П., 2013. – 144 с.
3. **Наследов А. Д.** Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных: Учеб. пособ. / А. Д. Наследов. – СПб.: Речь, 2004. – 392 с.
4. **Hall, T., & Coffey, A.** (2007). Learning selves and citizenship: Gender and youth transitions. *Journal of Social Politics*, 36(2), 279–296, DOI:10.1017/S0047279406000602.

Равлюк Г. И. ПСИХОСЕМАНТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ МОЛОДЕЖИ О СЕМЬЕ

В статье представлены результаты психосемантического исследования социальных представлений молодежи о семье.

Результаты исследования социальных представлений молодежи о брачных отношениях представлены в виде факторной структуры. Утверждается, что полученная факторная структура с одной стороны отражает конструктивные социальные представления об институте семьи, воплощенные в культурных традициях, прагматических и рациональных установках, а с другой деструктивные социальные представления об институте семьи, которые представлены в неадекватных ролевых и инфантильных ожиданиях, авторитарных и инфантильных установках.

Ключевые слова: брак; инфантильные и авторитарные брачные установки; психосемантическое исследование; семья; социальные представления.

Ravluk G. PSYCHOSEMANANTIC RESEARCH OF SOCIAL REPRESENTATIONS IDEAS ABOUT FAMILY LIFE OF YOUTH

The article presents the results of psychosemantic study of social representations of youth about family.

Results of the study of social representations of young people about the marriage relationship is presented in the form of the factor structure of «unavailability of the family system to take the new man»; «Social representations of youth about premarital background»; «Pragmatic and rational installation marriage»; «The depreciation of the family system»; «Cultural traditions in marriage»; «Role expectations in marriage – infantile expectations regarding the functioning of the family system»; «The authoritarian idea of the functioning of the family system»; «Authoritarian-infantile attitudes towards the functioning of the family system».

The resulting factor structure on the one hand reflects the constructive social representations of the family institution, embodied in cultural traditions, pragmatic and rational installations, and other destructive social ideas about the family institution, which are represented in the inappropriate role and infantile expectations, authoritarian and infantile installations.

The article notes that the cultural tradition and the pragmatic and rational marriage setting function as cultural guard against possible destructive manifestations for the preservation and development as a separate member of the family and the whole family. Vmeschaya centuries of family experience, cultural traditions offer an elaborate and reliable scheme of the family and its future generations. A pragmatic installation encourage young people for responsible, mature subjectivity elections.

Keywords: *family; infantile and authoritarian marriage attitudes; marriage; psychosemantical research; social representations.*

Рецензенти

Ліщинська О. А. – д. психол. н., проф.,

Зелінська Т. М. – д. психол. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 08.12.2015

Прийнято до друку 28.01.2016